

36° ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΛΑΡΙΣΑΣ
ΤΑΞΗ Ε2΄

ΕΘΙΜΑ ΠΡΙΝ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:
Άρης Γουδουλάκης
Κωνσταντίνα Μητσιμπόνα
Βασίλης Μποχώρης
Μελίνα Παπασταύρου

ΛΑΡΙΣΑ
2024-2025

Το Χριστόξυλο

Σύμφωνα με την παράδοση, πρέπει σε κάθε σπίτι να καίει η φωτιά όχι μόνο για να αποτρέπονται οι καλικάντζαροι αλλά και για να ζεσταθεί ο μικρός Χριστός. Έτσι το πιο διαλεκτό και μεγάλο κούτσουρο, φυλαγμένο ως τότε, το προσκομίζουν στο τζάκι την παραμονή και το ρέουν με αμύγδαλα και καρύδια, με ξηρούς καρπούς της περασμένης πλέον χρονιάς. Τα παιδιά του σπιτιού τρέχουν τότε να μαζέψουν τα <<καταχύσματα>> αυτά, όπως μαζέψουν τα κουφέτα που ρίχνουν στους νεόνυμφους στην εκκλησία. Το κούτσουρο αυτό με το άναμμα ονομάζεται Χριστόξυλο.

Σε μερικά μέρη τη φωτιά αυτή των Χριστουγέννων, πριν την ανάψουν ή και μετά, τη σταυρώνουν τρεις φορές, χύνοντας επάνω της σταυρωτά κρασί κόκκινο. Δηλαδή επιβιώνει ακέραια η αρχαία τελεστική σπονδή που συνηθιζόταν να γίνεται στην <<ιερή εστία>> του σπιτιού.

Επίσης με το άναμμα του Χριστόξυλου, σε πολλά μέρη οι γεωργοί φέρνουν κοντά στη φωτιά γεωργικά εργαλεία που τα μετατρέπουν σε λιβανιστήρια, βάζοντας επάνω κάρβουνα και θυμίαμα και θυμιατίζουν τα δωμάτια, τα πρόσωπα, το στάβλο, τα ζώα κλπ. Επίσης σε κάποια μέρη διαλέγουν ένα παιδί για να ανακατέψει τη φωτιά δίνοντας του ένα ραβδί. Ανακατεύοντας τη φωτιά λέει την ευχή και μαζί τη προφητεία:<<Πουλιά,

κατσίκια, αρνιά, γρόσια>>, δηλαδή την άνοιξη οι κότες να γεννήσουν πολλά μικρά, και πλούσια κτηνοτροφία που θα φέρει πολλά κέρδη.

Όταν τελειώσει το Δωδεκάημερο, πολλοί πιστεύουν ότι η στάχτη από το Χριστόξυλο έχει χρήσιμες ιδιότητες για τη σοδειά των χωραφιών, γι' αυτό και τη μαζεύουν και μετά τα Θεοφάνια τη ρίχνουν στο νιόβγαλτο γέννημα.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΠΟΧΩΡΗΣ

Το έθιμο του χριστουγεννιάτικου δέντρου

Το στολίσμα του χριστουγεννιάτικου δέντρου είναι για πολλούς κοσμικούς η ουσία των Χριστουγέννων. Το έθιμο στην Ελλάδα έχει ξενική προέλευση και το εισήγαγαν οι Βαυαροί. Για πρώτη φορά στολίστηκε δέντρο στα ανάκτορα του Όθωνα το 1833 και μετά στην Αθήνα. Από το Β' παγκόσμιο πόλεμο και μετά το δέντρο με στις πολύχρωμες μπάλες μπήκε σε όλα τα ελληνικά σπίτια.

Πρόδρομός του, το χριστόξυλο ή δωδεκαμερίτης ή σκαρκάνζαλος, ένα χοντρό ξύλο από αχλαδιά ή αγριοκερασιά.

Τα αγκαθωτά δέντρα, κατά τη λαϊκή αντίληψη, απομακρύνουν τα δαιμονικά όντα, τους καλικάντζαρους. Οι πρόγονοί τοποθετούσαν το χριστόξυλο στο τζάκι του σπιτιού την παραμονή των Χριστουγέννων. Η στάχτη των ξύλων προφύλασσε το σπίτι και τα χωράφια από κάθε κακό. Το χριστόξυλο αντικαταστάθηκε από το χριστουγεννιάτικο δέντρο, το οποίο από τη Γερμανία εξαπλώθηκε και ρίζωσε και στις ευρωπαϊκές χώρες, για να ταξιδέψει στη συνέχεια στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού.

ΤΑ ΚΑΛΑΝΤΑ

Τα κάλαντα πήραν το όνομα τους από τις καλένδες του Ιανουαρίου. Οι καλένδες ήταν οι πρώτες ημέρες των Ρωμαϊκών μηνών και συγγενείς και φίλοι αντάλλασσαν επισκέψεις και δώρα, που ήταν μέλι, ξερά σύκα, χουρμάδες, χυλό και μικρά νομίσματα. Η λέξη κάλαντα προέρχεται από τη λατινική «calenda», που σημαίνει αρχή του μήνα. Πιστεύεται ότι η ιστορία τους προχωρεί πολύ βαθιά στο παρελθόν και συνδέεται με την Αρχαία Ελλάδα. Έχουν βρεθεί αρχαία γραπτά κομμάτια παρόμοια με τα σημερινά κάλαντα.

shutterstock.com · 2530565613

Τα παιδιά της εποχής εκείνης κρατούσαν ομοίωμα καραβιού που παρίστανε τον ερχομό του θεού Διόνυσου. Άλλοτε κρατούσαν κλαδί ελιάς ή δάφνης στο οποίο κρεμούσαν κόκκινες και άσπρες κλωστές. Στις κλωστές έδεναν τις προσφορές των νοικοκύρηδων. Τα κάλαντα είναι μίγμα θρησκευτικού και κοσμικού περιεχομένου. Στην αρχή εξαγγέλλεται και περιγράφεται το θρησκευτικό γεγονός και μετά ακολουθούν τα εγκώμια για τα διάφορα πρόσωπα της οικογένειας ανάλογα με τα χαρίσματα τους, την

ηλικία τους, το επάγγελμα τους ή την κοινωνική τους θέση.

Τα κάλαντα είναι Ελληνικό έθιμο που διατηρείται αμείωτο ακόμα και σήμερα με τα παιδιά να γυρνούν από σπίτι σε σπίτι δύο μαζί ή και περισσότερα και να τραγουδούν τα κάλαντα συνοδεύοντας το τραγούδι τους με το τρίγωνο ή ακόμα και κιθάρες, ακορντεόν, λύρες, ή φυσαρμόνικες.

Τα παιδιά γυρνούν από σπίτι σε σπίτι, χτυπούν την πόρτα και ρωτούν: «Να τα πούμε;». Αν η απάντηση από τον νοικοκύρη ή την νοικοκυρά είναι θετική, τότε τραγουδούν τα κάλαντα για μερικά λεπτά τελειώνοντας με την ευχή «Και του Χρόνου. Χρόνια Πολλά». Ο νοικοκύρης τα ανταμοίβει με κάποιο χρηματικό ποσό, ενώ παλιότερα τους πρόσφερε μελομακάρονα ή κουραμπιέδες.

Κάλαντα λέγονται την παραμονή των Χριστουγέννων, της Πρωτοχρονιάς και των Φώτων και είναι διαφορετικά για κάθε γιορτή.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΜΗΤΣΙΜΠΙΟΝΑ

Το τάισμα της βρύσης

Τα μεσάνυχτα της παραμονής των Χριστουγέννων γίνεται το λεγόμενο «τάισμα της βρύσης», στα χωριά της Κεντρικής Ελλάδας. Οι κοπέλες τα χαράματα πηγαίνουν στην πιο κοντινή βρύση για να κλέψουν το «άκραντο νερό», δηλαδή αμίλητο καθώς δεν ανταλλάσσουν κουβέντα σε όλη την διαδρομή. Για να έχουν καλή σοδειά, όταν φθάνουν εκεί, την ταΐζουν με διάφορα προϊόντα όπως βούτυρο, ψωμί, τυρί, όσπρια ή κλαδί ελιάς. Έλεγαν μάλιστα ότι όποια κοπέλα πήγαινε πρώτη στη βρύση θα ήταν η πιο τυχερή όλο το χρόνο. Έπειτα έριχναν στη στάμνα που φέρνουν το νερό, ένα βατόφυλλο και τρία χαλίκια, κλέβουν το νερό από τη βρύση και γυρίζουν στο σπίτι τους πάλι αμίλητες μέχρι να πιούνε όλοι από το «άκραντο νερό». Όταν πάρουν το νερό, αλείφουν τη βρύση με βούτυρο και μέλι με την ευχή πως, όπως τρέχει το νερό να τρέχει και η προκοπή στο σπίτι, και όπως γλυκό είναι το μέλι, έτσι γλυκιά να είναι και η ζωή τους. Με το ίδιο νερό ραντίζουν και τις τέσσερις γωνίες του σπιτιού και σκορπίζουν και τα τρία χαλίκια στο σπίτι. Στη λαϊκή μας παράδοση ο βάτος φέρνει αισιοδοξία και καλά μαντάτα και διώχνει τα ξόρκια.

Το Έθιμο της Γουρ(ου)νοχαράς

Γιορτή που αναβιώνει κάθε χρόνο στις 26 Δεκεμβρίου στα караγκуноχώρια του κάμπου της Καρδίτσας, αλλά και σε περιοχές των Τρικάλων, της Λάρισας και της Δυτικής Μακεδονίας. Γιορτή που αναβιώνει κάθε χρόνο στις 26 Δεκεμβρίου στα караγκуноχώρια του κάμπου της Καρδίτσας, αλλά και σε περιοχές των Τρικάλων, της Λάρισας και της Δυτικής Μακεδονίας. Η «Γουρνοχαρά» ή «Γουρουνοχαρά» ήταν παλαιότερα το μεγάλο γεγονός των Χριστουγέννων, καθώς την παραμονή ή την επομένη της μεγάλης γιορτής της Χριστιανοσύνης σφάζονταν τα γουρούνια, τα οποία οι χωρικοί είχαν εκθρέψει επιμελώς για ένα χρόνο. Στη σχετική διαδικασία συμμετείχε όλη η οικογένεια. Το σφάξιμο και το τεμάχισμα ήταν δουλειά των αρσενικών, ενώ στο βράσιμο συμμετείχαν τα θηλυκά μέλη της οικογένειας, που τραγουδούσαν πανηγυριώτικα τραγούδια ή τα κάλαντα, αν το σφάξιμο συνέβαινε την παραμονή των Χριστουγέννων.

Ο οικόσιτος χοίρος ήταν μια επένδυση για τους ντόπιους και δείγμα πλούτου για όποιον τον κατείχε. Έτρωγε τα αποφάγια τους και συσώρευε λίπος, τη βασική λιπαρή ουσία που χρησιμοποιούσαν για το φαγητό, καθώς το ελαιόλαδο δεν υπήρχε στις παραπάνω περιοχές έως τη δεκαετία του '60.

Το κρέας του μπορούσε όχι μόνο να συντηρήσει την οικογένεια, αλλά και να πουληθεί, συνεισφέροντας σημαντικά στον οικογενειακό προϋπολογισμό.

ΜΕΛΙΝΑ ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ

~Το Χριστόψωμο~

Σε διάφορα μέρη της Ελλάδας κάνουνε το έθιμο του Χριστόψωμου,είναι το ψωμί των Χριστουγέννων .

Οι νοικοκυρές δύο μέρες πριν τα Χριστούγεννα πλάθουν το ζυμάρι με αγνά υλικά . Με ιδιαίτερη φροντίδα και υπομονή χωρίζουν τη ζύμη σε δύο κομμάτια με την μισή κάνουν ένα μεγάλο ψωμί και το βάζουν στο ταψί . Μετά με το υπόλοιπο ζυμάρι φτιάχνουν ένα σταυρό και τον βάζουν πάνω στο ψωμί, στην υπόλοιπη επιφάνεια σχεδιάζουν σχήματα με μαχαίρι ή πιρούνι . Στο κέντρο του ψωμιού τοποθετούν ένα καρύδι άσπαστο. Όλα τα σχέδια συμβολίζουν την αφθονία .

Την ημέρα των Χριστουγέννων, ο νοικοκύρης παίρνει το Χριστόψωμο, το σταυρώνει, το κόβει σε κομμάτια και το μοιράζει σε όλη την οικογένεια που βρίσκεται στο τραπέζι. Είναι ένα ευλογημένο ψωμί .

ΑΡΗΣ ΓΟΥΔΟΥΛΑΚΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΛΙΑΛΙΚΤΥΟ

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A7%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CF%8C%CE%BE%CF%85%CE%BB%CE%BF>

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AC_%CE%BA%CE%AC%CE%BB%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B1

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A7%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CF%8C%CF%88%CF%89%CE%BC%CE%BF>

<https://www.sansimera.gr/articles/718>

<https://www.in.gr/2023/12/22/greece/gourounoxara-arxize-arxes-dekempri-kai-kratouse-ena-mina/>

Το τάισμα της βρύσης

Τα μεσάνυχτα της παραμονής των Χριστουγέννων γίνεται το λεγόμενο «τάισμα της βρύσης», στα χωριά της Κεντρικής Ελλάδας. Οι κοπέλες τα χαράματα πηγαίνουν στην πιο κοντινή βρύση για να κλέψουν το «άκραντο νερό», δηλαδή αμίλητο καθώς δεν ανταλλάσσουν κουβέντα σε όλη την διαδρομή. Για να έχουν καλή σοδειά, όταν φθάνουν εκεί, την ταΐζουν με διάφορα προϊόντα όπως βούτυρο, ψωμί, τυρί, όσπρια ή κλαδί ελιάς. Έλεγαν μάλιστα ότι όποια κοπέλα πήγαινε πρώτη στη βρύση θα ήταν η πιο τυχερή όλο το χρόνο. Έπειτα έριχναν στη στάμνα που φέρνουν το νερό, ένα βατόφυλλο και τρία χαλίκια, κλέβουν το νερό από τη βρύση και γυρίζουν στο σπίτι τους πάλι αμίλητες μέχρι να πιούνε όλοι από το «άκραντο νερό». Όταν πάρουν το νερό, αλείφουν τη βρύση με βούτυρο και μέλι με την ευχή πως, όπως τρέχει το νερό να τρέχει και η προκοπή στο σπίτι, και όπως γλυκό είναι το μέλι, έτσι γλυκιά να είναι και η ζωή τους. Με το ίδιο νερό ραντίζουν και τις τέσσερις γωνίες του σπιτιού και σκορπίζουν και τα τρία χαλίκια στο σπίτι. Στη λαϊκή μας παράδοση ο βάτος φέρνει αισιοδοξία και καλά μαντάτα και διώχνει τα ξόρκια.

Το Έθιμο της Γουρ(ου)νοχαράς

Γιορτή που αναβιώνει κάθε χρόνο στις 26 Δεκεμβρίου στα караγκуноχώρια του κάμπου της Καρδίτσας, αλλά και σε περιοχές των Τρικάλων, της Λάρισας και της Δυτικής Μακεδονίας. Γιορτή που αναβιώνει κάθε χρόνο στις 26 Δεκεμβρίου στα караγκуноχώρια του κάμπου της Καρδίτσας, αλλά και σε περιοχές των Τρικάλων, της Λάρισας και της Δυτικής Μακεδονίας. Η «Γουρνοχαρά» ή «Γουρουνοχαρά» ήταν παλαιότερα το μεγάλο γεγονός των Χριστουγέννων, καθώς την παραμονή ή την επομένη της μεγάλης γιορτής της Χριστιανοσύνης σφάζονταν τα γουρούνια, τα οποία οι χωρικοί είχαν εκθρέψει επιμελώς για ένα χρόνο. Στη σχετική διαδικασία συμμετείχε όλη η οικογένεια. Το σφάξιμο και το τεμάχισμα ήταν δουλειά των αρσενικών, ενώ στο βράσιμο συμμετείχαν τα θηλυκά μέλη της οικογένειας, που

τραγουδούσαν πανηγυριώτικα τραγούδια ή τα κάλαντα, αν το σφάξιμο συνέβαινε την παραμονή των Χριστουγέννων.

Ο οικόσιτος χοίρος ήταν μια επένδυση για τους ντόπιους και δείγμα πλούτου για όποιον τον κατείχε. Έτρωγε τα αποφάγια τους και συσώρευε λίπος, τη βασική λιπαρή ουσία που χρησιμοποιούσαν για το φαγητό, καθώς το ελαιόλαδο δεν υπήρχε στις παραπάνω περιοχές έως τη δεκαετία του '60. Το κρέας του μπορούσε όχι μόνο να συντηρήσει την οικογένεια, αλλά και να πουληθεί, συνεισφέροντας σημαντικά στον οικογενειακό προϋπολογισμό.

ΜΕΛΙΝΑ ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ

Το έθιμο του χριστουγεννιάτικου δέντρου

Το στόλισμα του χριστουγεννιάτικου δέντρου είναι για πολλούς κοσμικός η ουσία των Χριστουγέννων. Το έθιμο στην Ελλάδα έχει ξενική προέλευση και το εισήγαγαν οι Βαυαροί. Για πρώτη φορά στολίστηκε δέντρο στα ανάκτορα του Όθωνα το 1833 και μετά στην Αθήνα. Από το Β' παγκόσμιο πόλεμο και μετά το δέντρο με στις πολύχρωμες μπάλες μπήκε σε όλα τα ελληνικά σπίτια.

Πρόδρομός του, το χριστόξυλο ή δωδεκαμερίτης ή σκαρκάνζαλος, ένα χοντρό ξύλο από αχλαδιά ή αγριοκερασιά.

Τα αγκαθωτά δέντρα, κατά τη λαϊκή αντίληψη, απομακρύνουν τα δαιμονικά όντα, τους καλικάντζαρους. Οι πρόγονοί τοποθετούσαν το χριστόξυλο στο τζάκι του σπιτιού την παραμονή των Χριστουγέννων. Η στάχτη των ξύλων προφύλασσε το σπίτι και τα χωράφια από κάθε κακό. Το χριστόξυλο αντικαταστάθηκε από το χριστουγεννιάτικο δέντρο, το οποίο από τη Γερμανία εξαπλώθηκε και ρίζωσε και στις ευρωπαϊκές χώρες, για να ταξιδέψει στη συνέχεια στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού.

Τα κάλαντα

Τα κάλαντα πήραν το όνομα τους από τις καλένδες του Ιανουαρίου. Οι καλένδες ήταν οι πρώτες ημέρες των Ρωμαϊκών μηνών και συγγενείς και φίλοι ανταλλάσσαν επισκέψεις και δώρα, που ήταν μέλι, ξερά σύκα, χουρμάδες, χυλό και μικρά νομίσματα. Η λέξη κάλαντα προέρχεται από τη λατινική «calenda», που σημαίνει αρχή του μήνα. Πιστεύεται ότι η ιστορία τους προχωρεί πολύ βαθιά στο παρελθόν και συνδέεται με την Αρχαία Ελλάδα. Έχουν βρεθεί αρχαία γραπτά κομμάτια παρόμοια με τα σημερινά κάλαντα.

Τα παιδιά της εποχής εκείνης κρατούσαν ομοίωμα караβιού που παρίστανε τον ερχομό του Θεού Διόνυσου. Άλλοτε κρατούσαν κλαδί ελιάς ή δάφνης στο οποίο κρεμούσαν κόκκινες και άσπρες κλωστές. Στις κλωστές έδεναν τις προσφορές των νοικοκύρηδων. Τα κάλαντα είναι μίγμα θρησκευτικού και κοσμικού περιεχομένου. Στην αρχή εξαγγέλλεται και περιγράφεται το θρησκευτικό γεγονός και μετά ακολουθούν τα εγκώμια για τα διάφορα πρόσωπα της οικογένειας ανάλογα με τα χαρίσματα τους, την ηλικία τους, το επάγγελμα τους ή την κοινωνική τους θέση.

Τα κάλαντα είναι Ελληνικό έθιμο που διατηρείται αμείωτο ακόμα και σήμερα με τα παιδιά να γυρνούν από σπίτι σε σπίτι δύο μαζί ή και περισσότερα και να τραγουδούν τα κάλαντα συνοδεύοντας το τραγούδι τους με το τρίγωνο ή ακόμα και κιθάρες, ακορντεόν, λύρες, ή φουσαρμόνικες.

Τα παιδιά γυρνούν από σπίτι σε σπίτι, χτυπούν την πόρτα και ρωτούν: «Να τα πούμε;». Αν η απάντηση από τον νοικοκύρη ή την νοικοκυρά είναι θετική, τότε τραγουδούν τα κάλαντα για μερικά λεπτά τελειώνοντας με την ευχή «Και του Χρόνου. Χρόνια Πολλά». Ο νοικοκύρης τα ανταμείβει με κάποιο χρηματικό ποσό, ενώ παλιότερα τους πρόσφερε μελομακάρονα ή κουραμπιέδες.

Κάλαντα λέγονται την παραμονή των Χριστουγέννων, της Πρωτοχρονιάς και των

Φώτων και είναι διαφορετικά για κάθε γιορτή.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΜΗΤΣΙΜΠΟΝΑ

~Το Χριστόψωμο~

Σε διάφορα μέρη της Ελλάδας κάνουν το έθιμο του Χριστόψωμου, είναι το ψωμί των Χριστουγέννων.

Οι νοικοκυρές δύο μέρες πριν τα Χριστούγεννα πλάθουν το ζυμάρι με αγνά υλικά. Με ιδιαίτερη φροντίδα και υπομονή χωρίζουν τη ζύμη σε δύο κομμάτια με την μισή κάνουν ένα μεγάλο ψωμί και το βάζουν στο ταψί. Μετά με το υπόλοιπο ζυμάρι φτιάχνουν ένα σταυρό και τον βάζουν πάνω στο ψωμί, στην υπόλοιπη επιφάνεια σχεδιάζουν σχήματα με μαχαίρι ή πιρούνι. Στο κέντρο του ψωμιού τοποθετούν ένα καρύδι άσπαστο. Όλα τα σχέδια συμβολίζουν την αφθονία. Την ημέρα των Χριστουγέννων, ο νοικοκύρης παίρνει το Χριστόψωμο, το σταυρώνει, το κόβει σε κομμάτια και το μοιράζει σε όλη την οικογένεια που βρίσκεται στο τραπέζι. Είναι ένα ευλογημένο ψωμί.

Άρης Γουδουλάκης